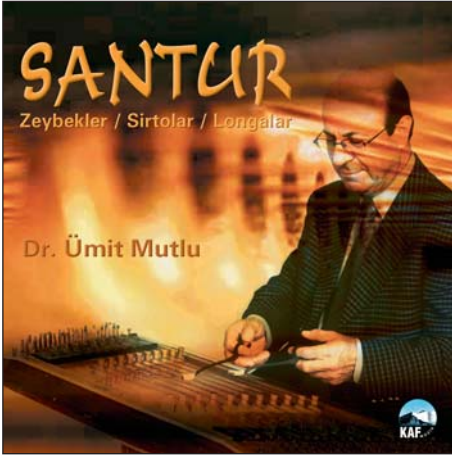

Türk Müziği'nin tarih olmuş çalgılarından biri olan Santur, Dr. Ümit Mutlu'nun yayınladığı CD ile artık genişliğinde...

SANTUR

Zeybekler, Sirtolar, Longalar

Kültür ve sanat tarihinin **en eski** çalgılarından biri... Türk Müziği'nde de geçen yüzyıla kadar kullanılmış ama son yüz yıllık dönemde yavaş yavaş kullanımdan kalkmış ilgi çekici bir enstrüman...

Tarihte ve Günümüzde Santur

Adına, eski **kutsal metinlerde** sıkça rastlanıyor. Mesela **Tevrat** bunlardan biri. Araştırmalar, bu enstrümanı ilk defa **Ortaasya Türkleri**'nin ve **İbraniler**'in kullandığını gösteriyor. 11. yüzyıldan sonra önce **Ortadoğu** ve **İran** bölgesine, sonra da bütün **Avrupa**'ya yayılan bu tarihi ve muhteşem çalgının adı **santur**. Yayıldığı bölge, zaman içinde gittikçe genişliyor ve **Amerika** kıtasına kadar ulaşıyor. Günümüzde santurun en yaygın biçimde kullanıldığı yer ise İran. Ayrıca Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde antik müzik yapan kimi orkestralarda santuru görüp dinleyebilmek mümkün.

Santur günümüzde kullanıldığı ülkelerde, Amerika'da **Hammered Dulcimer**, Çin'de **Yangtjin**, İsviçre, Almanya ve Avusturya'da **Hackbrett**, Fransa'da **Tympanon**, Macaristan'da **Cimbalom**, İrlanda'da **Tiompan**, Yunanistan'da **Santuri**, Türkiye'de ve İran'da **Santur**, Romanya'da **Timbal** ve Hindistan'da **Santoor** adlarıyla anılıyor.

Santur, masa üzerinde veya bir sehpa üzerinde çalınabildiği gibi, piano gibi bacaklı şekillerine de rastlanabiliyor. Uçlarına keçe veya ince tülbent sarılan ve adına **zahme** veya **mızrab** denilen ince iki sopacık ile çalınıyor. Yalnızca İran ekolünde mızraba herhangi birşey sarılmıyor, sopacıklar çıplak halleriyle kullanılıyor.

Türk Müziği'nde Dün ve Bugün Santur

19. yüzyılın sonu ile 20. yüzyılın başında İstanbul'da, **Alafranga** ve **Alaturka** adlı iki türü kullanılan santurun Türk Müziği tarihindeki en büyük ustası ünlü bestekar **Santuri Ethem Bey**'di (1855-1926). Ethem Bey'den sonra anılan en önemli santuri **Ziya Santur** (1862-1952), bu çalgının ilk metodunu yazan müzik adamıydı. Bu saza olan aşk derecesindeki bağlılığını, Santur'u soyadı olarak almakla göstermişti. Ziya Santur'un öğrencileri olan **Cevdet Kozanoğlu**, **Hüsnü Tüzüner**, **Zühtü Bardakoğlu**, **Mustafa Sunar**, **Osman Güvenir**, **Beylerbeyili Daniş Bey** ve **Vecdi Seyhun** da bu antik çalgının yakın zamanlara kadar ulaşmasını sağlayan sanatçılardı.

Günümüzde artık Türk Müziği orkestralarında kullanılmayan santur, **Ruhi Ayangil** ve **İhsan Özer** gibi birkaç müzisyenin özel merak ve çabalarıyla bazı kayıt ve konser çalışmalarında kullanılmasının dışında varlık göstermiyordu. Ancak, **Dr. Ümit Mutlu**'nun son 15 yıldır sürdürdüğü çalışmalar, Türk Müziği tarihinde özel bir yeri olan bu çalgıyı tekrar gündeme getirdi. Israrlı bir biçimde sürdürdüğü icra çalışmalarıyla **Dr. Ümit Mutlu**, santuru **sürekli ve düzenli biçimde çalınan bir saz** haline getirdi. Bu uğurda, yıllardır çaldığı saz olan kanunu bıraktı ve yalnızca santur çaldı. İşin icra kısmıyla yetinmeyen Mutlu, santurun Türk Müziği'ne eksiksiz biçimde adapte edilebilmesi, yani Türk Müziği'nin kendine has ince seslerini de tamamen verebilmesi için bu çalgı üzerinde yıllar süren **geliştirme çalışmalarında bulundu** ve bunda başarılı da oldu.

Albümün yayınlanma fikri nasıl oluştu?

Ümit Mutlu, **İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu**'nun 2002 yılındaki konserlerinden birine solist olarak katılmıştı. Konseri dinleyen **Kaf Müzik** danışmanlarından **Mehmet Güntekin**, Türk Müziği santuru ile ilgili hiçbir yayın yapılmadığına dikkat çekerek Ümit Mutlu'ya, santur üzerine günümüzdeki en yetkin isim olarak bir CD yayını teklif etti. Teklifi hemen kabul eden Mutlu, günümüzün önde gelen kemençe sanatçısı **Derya Türkan** ve ritm sazı ustası **Fahrettin Yarkin** ile stüdyoya girerek CD'nin müziklerini, genç kuşağın yetenekli müzisyeni ve ses kayıt uzmanı **Cengiz Onural**'ın gözetiminde hazırladı.

Yapımcılığını Kaf Müzik'ten **Ertuğrul Karabulut**'un üstlendiği **Santur/ Zeybekler Sirtolar Longalar** CD'si, müzik dünyamız için bir "**belgesel**" ve "**ilk**" olma özelliğini taşıyor.

CD'de Hangi Eserler Seslendiriliyor?

CD'de, Santurun alışıık olunmayan, çarpıcı ve sarıcı sesinden, karakteristik özelliklerine çok uyan zeybek, sirto ve longa formlarından özenle seçilmiş şu 18 eser seslendiriliyor:

Bergama Zeybeği (Anonim)

Hüseyinî Zeybek (Anonim)

Bandırma Zeybeği (Anonim)

Mâhur Zeybek (Anonim)

Hicazkâr Sirto (Sultan Abdülaziz)

Tavas Zeybeği (Anonim)

Çargâh Sirto (Anonim)

Rast Sirto (Anonim)

Sultânîyegâh Sirto (Refik Fersan)

Nihâvend Santur Taksimi (Ümit Mutlu)

Nihâvend Zeybek (Anonim)

Nikriz Longa (Tanburi Cemil Bey)

Nikriz Zeybek (Anonim)

İzmir Zeybeği (Anonim)

Hicaz Sirto (Tanburî Kadı Fuad Efendi)

Hicaz Mandra (Anonim)

Hicaz Sazeseri (Dr. Ümit Mutlu)

Yunan Oyunhavası (Anonim)

Dr. Ümit Mutlu Kimdir?

1939 yılında Ankara'da doğdu. **İstanbul Tıp Fakültesi**'nde 1960'da başladığı yüksek öğrenimi sırasında **İstanbul Belediye Konservatuarı**'nda Türk Musikisi eğitimi aldı.

1963'de, **İstanbul Radyosu Klasik Korosu**'nu yöneten **Dr. Nevzad Atlı**'ın davetiyle Klasik Koro'ya kanun sanatçısı olarak katıldı. İstanbul Radyosu bünyesindeki bu toplulukta **Kemal Niyazi Seyhun** (kemençe), **Cevdet Çağla** (keman), **Emin Ongan** (keman), **Vecihe Daryal** (kanun), **Niyazi Sayın** (ney) ve **Şekip Ayhan Özışık** (ud) gibi üstad sanatkârlarla birlikte çalıştı ve her birinden musikinin çeşitli bahislerinde büyük ölçüde faydalandı.

Konservatuar İcra Heyeti santur sanatçısı **Hüsnü Tüzüner**'den aldığı feyz ile santur sazına ilgi duydu. 1967'de İran'dan getirdiği bir santurla çalışmaya başladı. Türk musikisi sistemine uyumunu sağlamak için akord düzenini değiştirip mandal ekleyerek geliştirdiği İran santurunu, Türk musikisinin bütün makamlarını icra edebilecek bir çalgı haline getirdi.

Konservatuar öğrenciliği yıllarında, Türk Musikisi çalgılarının öğrenilmesi ve öğretilmesi aşamasında metod eksikliğini farkederek Mutlu, yazdığı ve yıllar içinde geliştirdiği **Kanun Metodu** adlı eserini 1985'de yayınladı. Aynı eserin egzersiz teknikleri ve eser analizleriyle genişletilmiş ve daha geliştirilmiş biçimini de 1998'de müzik dünyasının istifadesine sundu.

Tıp ihtisası amacıyla gidip 1975-1989 yılları arasında yaşadığı Almanya'da müzik çalışmalarına ara vermeyen Ümit Mutlu, santur üzerine araştırma ve geliştirme çalışmalarına devam etti.

Saz eserleri ve sözlü eserler üzerine beste çalışmaları bulunan Mutlu 1963'den itibaren 39 esere verdi. **Şerafetin Özdemir**'in güftesi üzerine bestelediği ve **Milliyet** gazetesinin 1975 yılı yarışmasında halk oylarıyla yılın şarkısı seçilen **Yeşil gözlerinden muhabbet kaptım** şarkısı, 10 ayrı sanatçı tarafından plağa okundu.

Ses sanatçısı **Serap Mutlu Akbulut**'un ağabeyi olan Dr. Ümit Mutlu, Türkiye'ye döndüğü 1991 yılından beri **Kültür Bakanlığı İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu**'nda kadrolu kanun ve santur sanatçısı olarak görev yapmakta, santuruyla çeşitli konserlere solist olarak katılmakta, Türk ve dünya müziklerinden örnekler icra etmektedir.